

LORENZO DE' MEDICI I FIRENZA ZA NJEGOVA VREMENA

Kaćunić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:724953>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**LORENZO DE' MEDICI I FIRENCA ZA
NJEGOVA VREMENA**

MATEA KAĆUNIĆ

Split, 2021.

Odsjek za povijest

Sveučilišni preddiplomski studij povijesti

Europska i svjetska povijest ranog novog vijeka

LORENZO DE' MEDICI I FIRENCA ZA NJEGOVA VREMENA

Student:

Matea Kaćunić

Mentor:

prof. dr. sc. Josip Vrandečić

Split, rujan 2021.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. SREDNJOVJEKOVNA FIRENCA.....	2
2.1. Podjela obrtnika i politički sukobi.....	3
2.2. Obitelj Medici na tronu Firence.....	4
2.2.1. Cosimo de' Medici	5
2.2.2. Piero de' Medici	6
3. LORENZO DE' MEDICI	7
4. LORENZO DE' MEDICI KAO VLADAR FIRENCE	8
4.1. Pobuna građana Volterre	9
4.2. Pazzijeva urota.....	9
4.3. Loši odnosi sa papinstvom i Napuljskim kraljevstvom	10
4.4. Kasnije godine vladavine	11
4.5. Kraj Lorenzova života.....	12
5. LORENZO DE' MEDICI KAO MECENA UMJETNOSTI	12
5.1. Neronov pečat.....	13
5.2. Lorenzove veličanstvene posude	14
5.3. Vila Medici u Poggio a Caiano.....	15
5.4. Lorenzov vrt skulptura u San Marcu.....	15
5.5. Žirafa kao poklon Lorenzu	17
5.6. Dani igara, nadmetanja, turnira i karnevala.....	18
6. RENESANSA I NJEZIN UTJECAJ	19
6.1. Renesansna Firenca za vrijeme Lorenza	20
6.1.1. Arhitektura.....	20
6.1.2. Kiparstvo	21
6.1.3. Slikarstvo.....	22
6.1.4. Književnost.....	25

6.1.5. Platonska akademija.....	27
7. ZAKLJUČAK.....	28
8. Literatura.....	29
Sažetak.....	31
Abstract	32

1. UVOD

Riječ renesansa podrijetlom iz francuske riječi *renaissance*, označuje obnovu ili preporod. Pojavila se u politički neovisnim talijanskim gradovima krajem 14. i početkom 15. stoljeća, a s vremenom je zahvatila zemlje južne i srednje Europe. Odlika joj je obnova antičke kulture i stvaranje individualnog i kulturnog osviještenog pojedinaca. Razdoblje renesanse u Firenci obilježeno je vladavinom obitelji Medici. U Firenci uspon obitelji Medici označio je i uspon renesanse jer članovi obitelji postaju glavni pokrovitelji umjetnosti. Jedni su od najutjecajnijih i najmoćnijih obitelji u talijanskoj povijesti. Tijekom svoje prošlosti, koja je obuhvatila razdoblje od 12. do sredine 18. stoljeća, svoje bogatstvo su zasnovali na bankarstvu i trgovini a snažnom političkom moći vladali su Firencem i Toskanom. Među najistaknutijim članovima obitelji ističe se Lorenzo de' Medici kao jedan od najslavnijih renesansnih vladara. U političkom pogledu služio se metodama svoga djeda Cosima te je uz pomoć tijela komune vladao Firencem gotovo dvadeset godina. Razdoblje bogatstva i političke sigurnosti koju je Lorenzo pružio Firenci, pogodovalo je djelovanju brojnih znanstvenika i umjetnika a sam Lorenzo je svojim pokroviteljstvom bio zaslužan za stvaranje i izgradnju velikih umjetničkih djela.

Rad će započeti sa prikazom Firence prije dolaska obitelji Medici na vlast gdje su je na političkom planu obilježili sukobi nezadovoljnih radnika i borbe među pripadnicima viših i nižih slojeva, a na gospodarskom planu uspon u proizvodnji i trgovini tkanina kao i sve veća uloga bankarstva. Uslijedit će opis uspona obitelji Medici i njezinih članova ponajviše zaslužnih za sjedanje na vladarsko prijestolje. Posebni dio rada prikazat će privatni život i vladarski put Lorenza de' Medica koji je svojim sposobnostima i utjecajem u kulturi i umjetnosti prozvan Veličanstvenim. Zanimljiv je njegov utjecaj i angažman kao pokrovitelj i zaštitnik umjetnosti te će se opisati njegovi najznačajniji pothvati napravljeni za njezino očuvanje i uzdizanje. Živeći u razdoblju renesanse, sagledat će se njegov utjecaj na umjetnike i mislioce koji su svojim radovima izgradili i unaprijedili Firencu na titulu prijestolnice renesanse.

2. SREDNJOVJEKOVNA FIRENCA

Italija se razlikovala u mnogočemu od ostatka zapadne Europe. Borba između papa i careva Svetog Rimskog Carstva ostavila je tragova u političkoj slici Italije. Vazalni sistem u državama poput Španjolske, Engleske i Francuske u potpunosti je potpao pod ruke monarhije, Njemačka je izvana održavala sliku državnog jedinstva, dok u Italiji gospodarstvo zasnovano na seljaštvu i poljoprivredi nije prevladalo. Stoljeće 14. u Italiji je obilježeno opadanjem moći careva, na njih više nisu gledali kao na vrhovne feudalne gospodare već kao pojačane snage koje su postojale, a papinstvo, iako je imalo snagu spriječiti svako buduće jedinstvo, nije ga moglo stvoriti samo. Razlog tomu je postojanje samostalnih gradova i tiranija, koji svoju egzistenciju imaju već od prije ili su tek nanovo nastale. U njima se javlja moderni europski duh koji će stvoriti gradske republike.¹

Firenca, smještena na obalama rijeke Arno u Toskani, dijelila je takvu povijest. Samostalnom komunom postaje 1115. godine nakon smrti kneginje Matilde iz Canossea, koja je oporučno Toskanu ostavila papi u nasljeđe. Zbog želje za prevlasti nad njom dolazi do borbe između papa i careva dinastije Hohenstaufen. Takvu situaciji koriste Siena, Pisa i Firenca koje su se oblikovale kao autonomne komune. Sloboda Firence vodit će prema njezinom raznovrsnom razvoju i preobrazbi koja se događa između 13. i 14. stoljeća.²

Veliki uspon i bogatstvo, grad može zahvaliti manufakturnoj proizvodnji gdje su svila i vuna predstavljale temelj napretka. Tekstil se uvezio iz Engleske, a u Firenci se prerađivao.³ Iskorak u industriji tekstila donio je Federico Oricellarii kada je, početkom 1300-tih godina, sa Istoka u Firencu donio tajnu vađenja ljubičastog pigmenta iz lišajeva. Kako bi prodala svoje proizvode, Firenca je preko svojih trgovaca održavala trgovinu sa svim lukama na Mediteranu, konzuli su bili smješteni u različitim gradovima kako bi promovirali firentinsku trgovinu, a konkurentni proizvodi su bili zabranjeni na firentinskom tržištu od strane trgovaca i financijera.⁴ Osvajanjem Pise, 1406. godine, zadobiva potpunu prevlast u Toskani i izlaz firentinske robe na more kako bi mogla što više konkurirati pomorskim silama, Veneciji i Genovi.⁵

¹ BURCKHARDT, Jacob, Kultura renesanse u Italiji, Zagreb, 1997., str. 4.

² GRUBIŠA, Damir, Politički poredak renesanse Firence: između demokracije i oligarhije, str. 106. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=87404

³ GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku, Zagreb, 2006., str. 466.

⁴ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., New York, 1953., str. 70.

⁵ PROCACCI, Giuliano, Povijest Talijana, Zagreb, 1996., str. 51-52.

Osim u proizvodnji, Firenca je snagu pokazala i u financijskim poslovima koje su predvodile velike bankarske kuće poput Bardi, Peruzzi, Strozzi, Pitti i Medici. Očuvanje vrijednosti firentinskog zlatnog florina, u vremenu kada u Europi tečaj novca oscilira, donijelo joj je veliku prednost među talijanskim konkurentima. Nije bila rijetka pojava ni da firentinski bankari posuđuju novac velikim europskim dvorovima, poput engleskog i francuskog. No, to je nosilo određen rizik jer poviše vladarske krune nikoga nije bilo tko bi im mogao garantirati povratak duga. Događaj koji je prouzročio prestanak posudbe novca vladarima i plemstvu bio je poraz Edvarda III. 1346. godine kod Crecyja. U propast s Edvardom III. povučeno je i nekoliko firentinskih bankarskih kuća (Bardi, Peruzzi), što je dovelo u težak položaj čitav grad. Veliki udarac gradu zadaje i kuga koja će 1348. prepoloviti stanovništvo i povećati već postojeći društveni nemir.⁶

2.1. Podjela obrtnika i politički sukobi

Bankari, trgovci i radnici Firence bili su organizirani u cehove. Arti maggiori ili veći cehovi okupljali su značajnije i unosnije poslove poput liječnika i ljekarnika, bankara, sudaca i bilježnika, trgovaca krznom, proizvođača vune i svilene robe. Preostali poslovi poput: mesara, pekara, sedlara, postolara, kovača i slično tome, bili su pripadnici arti minori ili manjih cehova. Pripadnici većih cehova u politici su činili popolo grasso tj. uhranjene ljude, a ostatak stanovništva činio je popolo minuto ili manje ljude.⁷ Najčešće političke borbe vodile su se između bogatih trgovaca i feudalnog plemstva koje se nastanilo u gradu. Samo plemstvo je podleglo korištenju gradske sirotinje i radnika, potičući ih na pobune. Godine 1293. bogati su trgovci, sa političke vlasti, gurnuli feudalno plemstvo, što će prouzročiti teži položaj radnika i smanjenje plaća kako bi u izvozu vlasnici manufakture bili što profitabilniji.⁸

Događaj koji je zatresao Firencu bio je ustanak ciompa 1378. godine. Nezadovoljni radnici tekstilne industrije ustali su protiv velikih obrtnika tzv. popolo grasso i sami ustanovili svoj ceh ciompa. Nakratko su zavladao gradom te su u vlasti dali podjednaku zastupljenost većim i manjim cehovima. Upravo će unutarnje nesuglasice i izdaja njihovog vođe Michelea di Landa dovesti do toga da veliki cehovi zatvore svoje obrte, u čemu će ih i

⁶ GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku, str. 467.

⁷ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 71.

⁸ GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku, str. 466.

manji slijediti.⁹ Nova vlada ciompa nije dugo potrajala. Trgovačka oligarhija vratit će vlast 1382. godine i time počinje učvršćivanje oligarhijskog režima i njegova preobrazba u gospodsku vlast tj. signoriju. Od 1382. godine vlast u Firenci su tvorili bogati bankari i patriciji iz obitelji Ricci, Albizzni, Alberti i Medici.¹⁰

Signoria se sastojala od osam priora ili vođa cehova koji su odabrani ždrijebom iz vrećica sa imenima odabranika koji ispunjavaju sve uvjete. Njihov nadređeni bio je gonfalonijer tj. Gonfaloniere di Giustizia, nositelj pravde. Glasati su mogli samo pismeni muškarci jer se držalo da nepismena masa nema predispozicije za izglasavanje važnih zakona i odluka. Nedostaci ovakve podjele vlasti su bili kratkoća mandata i česte promjene ustava što vodi prema stvaranju frakcija i nasilja. Za razliku od Venecije, Firenca nije bila sposobna stvoriti dugoročnu politiku koja bi joj osigurala stabilnost. Vladali su stalni politički nemiri između bogatih obitelji Albizzi, Ricci, Strozzi, Ridolfi, Pitti, Pazzi, Rucellai, Capponi, Valori, Soderini i Medici. Obitelj Albizzi držat će vlast u svojim rukama od 1381. do 1434. godine, godine kada će Medici preuzeti kormilo grada.¹¹

2.2. Obitelj Medici na tronu Firence

Medici su predstavljali rijedak primjer vladajuće obitelji koja je bila usko povezana sa narodom kojim je vladala. Bili su odlika firentinskog čovjeka, inteligentni trgovci i bankari koji su odisali pustolovnim duhom, imali crte pobožnosti i materijalnosti, pohlepnosti i zavidnosti, štedljivosti i razmetljivosti, skupljači novca koji su dijelili ljubav i strast prema kulturi i umjetnosti.¹² Podrijetlo imena Medici nije u potpunosti razriješeno. Ono je množina od riječi medico što u prijevodu znači liječnik, no nema sigurnih dokaza da su oni to i bili. Također, nepoznato je i značenje njihovog grba, šest crvenih kugli na zlatnoj podlozi. Prvi važniji član obitelji spominje se 1201. godine pod imenom Chiarissimo de' Medici (1167.–1210.) koji je bio član Komunalnog Vijeća. Svoj začetak u trgovini i financijama zahvaljuju Averardu de' Medici (1270.–1319.) koji je 1314. obnašao dužnost gonfalonijera, a poštovanje

⁹ ŠAGI, Bruno, Pučki ustanci 14. stoljeća – uzroci i posljedice, 2020., str. 18. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=375011

¹⁰ PROCACCI, Giuliano, Povijest Talijana, str. 50-51.

¹¹ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 72-73.

¹² PREVITE-ORTON, Charles William, The Medici, 1947., str. 71-72. <http://www.jstor.org/stable/24402429>

među pukom zadobivaju Salvestrom de' Medici (1331.–1388.) koji je sudjelovao u ustanku ciompa na strani nezadovoljnih radnika.¹³

Dolaskom Giovannija di Bicci de' Medici (1360.–1429.) započinje uspon obitelji. Bliskim odnosom sa papinstvom steći će veliki ugled. Odnosi su započeli s financiranjem protupape Ivana XXIII. i odlaskom njegovog sina Cosima kao pratnja potonjeg Ivana XXIII. na Koncil u Konstanzu (1414.–1418.). Uz to je vrsnom trgovinom i bankarstvom stekao je pozamašan imetak, a utemeljenjem banke kuće Medici napravio je temelj bogatstva i moći budućih naraštaja.¹⁴

2.2.1. Cosimo de' Medici

Utemeljiteljem obitelji Medici kao gospodara Firence smatra se Cosimo de' Medici (1389.-1464.), sin Giovannija. Na čelo pučke stranke dolazi 1429., a 1433. biva progan jer popularnost i moć koju ima među radnicima i seljacima predstavlja opasnost Rinaldu Albizziju. Nadao se njegovoj propasti, no dogodilo se upravo suprotno. Napad na Cosima zahuktao je nesuglasice među vlastima, Rinaldo nije imao političkih uspjeha i njegov posljednji državni udar nije imao rezultata. Biva zbačen sa vlasti, a Cosimo se vraća iz prognanstva te 1434. postaje gospodar Firence.¹⁵

Sa Cosimom se nastavila uobičajena funkcija ustava, u kojem su bogati građani vodili republiku. Ne dirajući u republikanski oblik države uspio je svojom političkom vještinom i novcem postaviti svoje podanike na sva važnija mjesta. To mu je omogućilo da vlada preko njih jer on sam je odbio obnašati javne dužnosti i vladati prema formalnim ovlastima.¹⁶ Zajmovima koje je udijelio utjecajnim obiteljima prigušio je sva nezadovoljstva i otpore, a narod je sa oduševljenjem prihvatio obitelj koja je, za razliku od prethodne obitelji Albizzi, bila naklonjena nižim klasama i siromasima.¹⁷

U vanjskoj politici također je imao velikih uspjeha. Zanimajući slučaj sa Edwardom III., Cosimo je dao zajam engleskom kralju Edwardu IV. koji će mu to vratiti novcem i političkom podrškom. Biskupu Bologne, Tommasu Parentucelliju, također je pružio pomoć i opskrbu novcem. Kada je Parentucelli postao papom Nikolom V. zadužio je Cosima da

¹³ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 73.

¹⁴ PREVITE-ORTON, Charles William, The Medici, str. 75-76. <http://www.jstor.org/stable/24402429>

¹⁵ Isto, str. 77-78.

¹⁶ GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku, str. 467-468.

¹⁷ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 74-75.

upravlja svim papinskim financijama. Sporazumima s talijanskim gradovima osigurao je razdoblje mira jer uvidio je kako sukobi i ratovi otežavaju trgovini. Padom Viscontija u Milanu i prijetnjama Venecije da će ovladati čitavom sjevernom Italijom sve do vrata Firence, Cosimo je pomogao Francescu Sforzi da uspostavi vlast u Milanu. To je potaklo Veneciju i Napulj da sklope savez usmjeren protiv Firence, na što je Cosimo odgovorio traženjem nazad zajmova od mnogih građana. Venecija i Napulj su stjerane u kut te im nije preostalo ništa drugo nego da pruže ruku mira. U uravnoteženoj snazi i moći na jednoj strani su stajali Firenca i Milano, a na drugoj Venecija i Napulj. Ni jedni ni drugi nisu se usudili izazvati sukobe. Time je Cosimo uveo Firencu u doba stabilne i čvrste vlasti.¹⁸

2.2.2. Piero de' Medici

Cosimov sin Piero de' Medici (1416.-1469.) bez ikakvog otpora naslijedio je bogatstvo i vlast. Od djetinjstva je imao loše zdravlje, patio je od gihta, te je zbog toga zadobio nadimak Piero Il Gottoso ili Piero Naduti. Povjesničar Durant ga opisuje kao poštenog čovjeka sa dobrim moralom koji je bio vrlo velikodušan prema svojim prijateljima, književnosti i umjetnosti, no manjkala mu je očeva inteligencija i genijalnost. To se očitovalo kada je natrag zatražio Cosimove svote novca koje je posuđivao utjecajnim obiteljima. To će izazvati da nekoliko dužnika najave revoluciju pod navodnim okriljem slobode. Kratko vrijeme su kontrolirali vladu, no Piero se vratio na vlast koju je obnašao do svoje smrti 1469. godine. Za sobom je ostavio dvojicu sinova, dvadesetogodišnjeg Lorenza i šesnaestogodišnjeg Giuliana. Kod Firentinaca pojavila se sumnja u njihovu sposobnost da vode poslove obitelji i države, bojali su se mogućeg kaosa i građanskog rata, no nasljednik Lorenzo pokazat će im upravo suprotno.¹⁹

Obitelj je postizala svoj vrhunac, bankarstvom i trgovinom stekli su iznimno bogatstvo što im je otvorilo veća i značajnija politička vrata. Sagledavali su političko i gospodarsko stanje te utjecali na zbivanja odobravanjem ili skraćivanjem zajmova. Firenca ulazi u razdoblje najvećeg prosperiteta kulture i umjetnosti jer su Medici bili zaštitnici i promicatelji, arhitekture, kiparstva i svakog oblika kreativnosti. Izgradnja crkava, palača, knjižnica za sobom je vodilo zapošljavanje velikog broja zidara, obrtnika i umjetnika. Na svakom koraku u Firenci mogli su se vidjeti plodovi bogatstva obitelji Medici.²⁰

¹⁸ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 76.

¹⁹ Isto, str. 110.

²⁰ PREVITE-ORTON, Charles William, The Medici, str. 81-82. <http://www.jstor.org/stable/24402429>

3. LORENZO DE' MEDICI

Lorenzo de' Medici, sin Piera i Lucrezije Tornabuoni, rođen je u Firenci 1449. godine. Imajući u vidu Pierovo lošije zdravlje, Cosimo je pripremao svog unuka Lorenza za buduće obiteljske i državne poslove. Za razliku od djeda, školovanog u bankarskim poslovima i odgojenog među štedljivom generacijom, Lorenzo je odrastao u raskoši i bogatstvu grada koji mu je djed ostavio. Genijalan um Cosima prenesen je na unuka, no dok je Cosimo bio slušatelj i kritičar umjetnika, Lorenzo je sam bio pjesnik, govornik i pisac proze.²¹ Na to je zasigurno utjecalo odrastanje u krugovima književnika, umjetnika i humanista preko kojih je upijao znanje. Ovladao je grčkim jezikom pomoću svoga učitelja Johna Argyropoulosa te se upoznao sa učenjima velikih filozofskih mislioca preko učitelja Marsilia Ficina. Poučen je bio i u ratnim vještinama te je na natjecanju gdje su prikazani sinovi prestižnih firentinskih obitelji, kao devetnaestogodišnjak osvojio glavnu nagradu. Već kao mladić pisao je sonete gdje je po uzoru na Dantea i Petrarca imao svoju pjesničku ljubav, Lucreziu Donati. Platonska ljubav se održala sve dok otac Piero nije dogovorio brak između njega i Clarice Orsini, članice vrlo utjecajne plemićke rimske obitelji. Tim brakom Medici su dobili snažnog saveznika u Rimu i poboljšali su svoj društveni status te su tom prigodom Firentinci uživali u trodnevnom slavlju.²² Kako je to bio dogovoreni brak nije čudo što nikada nije imao prevelike ljubavi prema svojoj ženi. Imao je ljubavnice kao i većina renesansnih muževa, no nikad nije imao izvanbračne djece. Sa Clarice imao je desetero djece: Lucreziu, Piera, Maddalenu, Contessinu Beatrice, Giovannija, Luisu, Contessinu Antoniu, Giuliana i blizance koji su umrli nakon rođenja. Nedugo nakon svog rođenja umrla je i kćer Contessina Beatrice, a Luisa je umrla kao jedanaestogodišnjakinja.²³

Povjesničar Durant opisuje ga kao visoku i krupnu osobu sa širokim ramenima, tamnopuslog tena sa velikim nosom i ružnim crtama lica. Iako izgledom se nije mogao nazvat zgodnim, no njegova genijalnost, ljubaznost i poetička duša bili su ono što je očaravalo i ostavljalo duboki dojam kod ljudi. Nosio se sa dostojanstvom potrebnim za svoju poziciju, ali privatno je izlazila njegova ugodna osobnost. Bavio se sportovima, igrao se sa svojom djecom, uživao u raspravljanju sa svojim genijalnim prijateljima o umjetnostima. Kao zaštitnik renesanse umjetnosti financirao je mnoge vjerske pothvate, podupirao bezbroj

²¹ Isto, str. 85.

²² DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 111.

²³ Isto, str. 116.

umjetnika, učenjaka i pjesnika i posuđivao državi velike iznose. Svojim zaslugama i bogatstvom zadobio je naziv Lorenzo Veličanstveni.²⁴

4. LORENZO DE' MEDICI KAO VLADAR FIRENCE

Nakon što mu je otac umro, 1469., Lorenzo je postao najbogatiji čovjek u Firenci, a vrlo moguće i na čitavom Apeninskom poluotoku. Noseći teret upravljanja bogatstvom i poslovima na svojim mladim leđima, postojala je mogućnost da Republika ponovno uspostavi svoju vlast. U strahu od toga mnogobrojni dužnici, klijenti i prijatelji obitelji Medici kao i delegacija vodećih građana, čekala je Lorenza u njegovom domu tražeći ga da preuzme vodstvo države. Nije se puno premišljao jer su mnoge obiteljske financije bile toliko usko vezane sa onima u gradu da bi promjena političke vlasti mogla ugroziti poslove obitelji. Tako Lorenzo sjeda na čelo grada te imenuje vijeće iskusnih građana koji će ga savjetovati vezano za poslove države. U početku se konzultirao sa vijećem, ali s vremenom je izoštrio svoju prosudbu toliko da vijeće nije imalo primjedbi na njegovo vodstvo. Čak je i mlađem bratu Giulianu ponudio jedan dio moći, no ovaj je više bio čovjek od uživanja u glazbi, trkama i umjetnosti. Vodstvo države ga nije mamilo te ga je rado ostavio Lorenzu. Vladao je po uzoru na Cosima i Piera, ostajući privatni građanin, no politiku je prepustio baliji gdje je opet njegova obitelj imala većinu. Balija je imala apsolutnu ali privremenu moć te će uskoro prerasti u Vijeće od sedamdeset.²⁵ Vijeće je sastavljeno od trideset članova kojih je izabrala Signoria i od četrdeset članova kojih je izabralo ovih trideset. Njihovo članstvo vrijedilo je do smrti. Signoria i gonlafonijer imali su samo ovlasti kao izvršni zastupnici Vijeća. Narodnog parlamenta i izbora nije bilo. Moguće suprotstavljanje je bilo vrlo teško jer Lorenzo je imao svoje doušnike, kao i dovoljno novca da zbrine visoke protivnike. Nije bilo mnogo mjesta za zločine, pljačke i ubojstva među dobro uspostavljenom redu i sigurnosti. Taj red je označavao sve manje slobode, što trgovcima nije loše palo jer oni su više podržavali ekonomski prosperitet nego političku slobodu. Proletarijat je bio zauzet javnim radovima i opraštali su diktaturu sve dok su imali kruha.²⁶

Bogatstvo i moć grada se nastavilo. Vojvoda od Milana, Galeazzo Maria Sforza, dolaskom u Firencu 1471. godine nije mogao sakriti oduševljenje gradom. Na svakom koraku vidjela se moć obitelji koja će imati još većeg uzleta nakon što je Lorenzo 1471. godine,

²⁴ Isto, str. 115-116.

²⁵ Isto, str. 110-111.

²⁶ Isto, str. 117.

poveo delegaciju Firentinaca u Rim kako bi čestitali novoizabranom papi Sikstu IV. U znak zahvale, papa je obitelji obnovio upravljanje papinskim financijama.²⁷

4.1. Pobuna građana Volterre

Povratkom iz Rima dočekala ga je prva vladarska kriza. Rudnik alauna ili stipsi, korištenih za bojanje tkanina, bio je smješten u blizini gradića Volterra koji se nalazio pod firentinskom vladavinom. Dat je u zakup privatnim izvođačima radova koji su bili povezani s obitelji Medici. Posao se pokazao vrlo unosnim te su građani Voltarre počeli tražiti određeni iznos za svoje građanske potrebe. Na to nikako nisu pristajali izvođači koji su se žalili firentinskoj Signoriji. Njihov odgovor bio je odredba kojom bi sva dobit trebala ići u blagajnu cijele firentinske države. Volterra je odbila odredbu te je proglasila neovisnost. Državnik Tommaso Soderini je iznio moguća mirna razrješenja krize no Lorenzo ih nije prihvatio vjerujući kako bi oni potakli pobunu i moguće odcjepljenje na drugim mjestima. Želio je pokazati kako neće trpjeti nikakve nesuglasice i izazove. Tako je pobuna silom ugušena.²⁸

4.2. Pazzijeva urota

Novi val krize izbio je sa papom Sikstom IV. Sklapanjem saveza Milana, Venecije i Firenze želio se održati mir u sjevernoj Italiji, no papa Siksto IV. nije imao pozitivan pogled na taj savez. Papinska država bi se našla okružena između ujedinjene sjeverne Italije i Napuljskog Kraljevstva, što im nikako nije odgovaralo. Načuvši kako se Lorenzo zanima za teritorij grada Imole preduhitrio ga je u kupnji, ne želeći da se Lorenzo proširi na Jadran. U kupnji se koristio sredstvima kuće Pazzi, glavnih Lorenzovih konkurenata. Kako bi još više napakostio Lorenzu, Pazzi su postali upravitelji papinskim financijama i imenovao je Girolama Riaria za guvernera Imole i Francesca Salviatija za nadbiskupa u Pisi. Lorenzo je reagirao poduzevši mjere da uništi kuću Pazzi, a Pisi koja je bila pod firentinskim teritorijem naredio je da zbace Salviatija sa mjesta nadbiskupa. Papin odgovor bila je potpora planu Pazzija, Salviatija i Riaria da sruše Lorenza. Planirali su atentat na Lorenza i Giuliana u katedrali Santa Maria del Fiore na uskršnjoj misi 26. travnja 1478. U napadu Bernardo Bandini i Francesco de' Pazzi smrtno su izboli Giuliana, a Lorenzo se uspio spasiti pobjegavši prvo u sakristiju pa u svoj dom. Za to vrijeme Salviati i Jacopo de' Pazzi, glavari

²⁷ Isto, str. 111-112.

²⁸ Isto, str. 112.

kuće Pazzi, su pokušali zauzeti gradsku vijećnicu Palazzo Vecchio i pridobiti Signoriju i narod. To se nije odigralo kako su zamislili jer ni Signoria ni narod nisu ustali protiv vladarske obitelji. Političko stanje u gradu ostaje isto, a sam ugled vladara je porastao. Narod ustaje na urotnike, te Salviati biva uhićen i zajedno sa Francescom de' Pazzijem obješen sa prozora gradske vijećnice. Obješen je bio i Jacopo de' Pazzi čije su nago tijelo kasnije vukli ulicama Firence i bacili u rijeku Arno. Sudbina obitelji Pazzi također je bila određena; bivaju protjerani a njihova imovina oduzeta.²⁹

4.3. Loši odnosi sa papinstvom i Napuljskim kraljevstvom

Papa Siksto IV. burno je reagirao na vješanje Salviatija., ekskomunicirao je Lorenza, gonfalonijera Cesarea Petruccija i magistrata te prekinuo sve vjerske službe diljem firentinskog teritorija. Predlaže Ferdinandu I. Napuljskom zvanom Ferrante da pošalje izaslanika u Firencu koji će tražiti Signoriju i građane da predaju Lorenza papi ili da ga protjeraju. Lorenzov odgovor glasio je da će Firenca prije patiti od raznoraznih nedaća nego li će izdati svoga vladara. Siksto IV. i Ferrante objavljuju rat Firenci 1479. godine, a u bitci kod Poggibonsija kraljev sin Alfonso pobijedio je firentinsku vojsku. Nije dugo vremena prošlo, a Firentinci su se počeli žaliti na poreze nametnute za financiranje ovih sukoba. Uvidjevši kako nema drugog izbora, Lorenzo se zaputio u Napulj ususret kralju što je kod njega izazvalo oduševljenje jer Lorenzo je spremno, bez oružja i straže došao pred svog neprijatelja sa kojim je bio u ratu. Razgovorom je pokušao izgladiti odnose i okončati sukobe. Naveo je kako bi bilo opasno za Napulj da papinstvo ojača jer bi mogli tražiti stare zahtjeve na Napulj kao papinski feud. Uz to su Osmanlije sve više napredovale prema zapadu te bi svakog trenutka mogli napasti Italiju koja je razdijeljena ratovima. Ferrante se nije na ništa obvezao već je naredio da se Lorenza pritvori i kao počasnog gosta i kao zatvorenika. Lorenzov posao sve više su otežavali Alfonsovi bojni uspjesi protiv firentinskih trupa kao i Siksto koji je i dalje očekivao Lorenza u Rimu kao zarobljenika. Provodio je vrijeme u neizvjesnosti znajući da ako propadne njegova misija stvaranja mira sa Ferrantom, uslijedit će njegova smrt i kraj samostalne Firence. No zahvaljujući svojoj velikodušnosti, dobrim raspoloženjem i znanjem o kulturi i umjetnosti postao je cijenjen u očima kralja i državnog ministra. Ugovor mira potpisan je između dva vladara, a Firenca i Napulj ušli su u razdoblje prijateljstva. Siksto je imao burnu reakciju i želio je nastaviti sam rat, no zaustavit će ga Mohamed II. zaprijetivši Italiji iskrcavši svoju vojsku u Otrantu, 1480. godine. Siksto je bio primoran pozvati Firentince na razgovor o uvjetima mira. Firentinski izaslanici iz dužnosti prema papi slušali

²⁹ Isto, str. 112-113.

su njegovo prekoravanje, opraštanje, traženje petnaest galija u borbi protiv Osmanlija i na kraju sklapanje mira. Svojom diplomatskom vještinom Lorenzo uspio je dovesti mir Firenci te osigurati svoje mjesto kao neupitni vladar Toskane.³⁰

4.4. Kasnije godine vladavine

Blagajna se napatila. Nakon Pazzijeve urote nastale su financijske poteškoće i dugovi u Lorenzovoj vlastitoj blagajni koje nije mogao podmiriti. Godine 1480. vijeće je s pritužbom odlučilo otplatiti dugove koristeći sredstva državne blagajne. Nije jasno je li to bio pošten povrat za sve usluge i privatna sredstva koje je Lorenzo utrošio u javne svrhe ili je bila riječ o običnoj pronevjeri, no kako ovaj događaj nije naštetio Lorenzovoj popularnosti zaključuje se kako je riječ o blažem tumačenju stanja. Osim dugova koji su nastali, Lorenzo je svojim kulturnim aktivnostima zanemario daleko poslovanje vlastitih tvrtki. Njegovu zaokupljenost iskoristili su njegovi radnici i suradnici koji su počeli stvarati neprilike i prepustili se glamuru. Obiteljsko bogatstvo je spasio postupnim povlačenjem iz trgovinskih voda i ulaganjem u gradske nekretnine i poljoprivredu. Poljoprivreda je bila još jedna od njegovih strasti te je osobno nadzirao svoje farme i voćnjake, a njegova navodnjavana i obrađena zemljišta postala su uzor poljoprivredne ekonomije.³¹

U kasnijim godinama vladavine Lorenzo se usmjerio prema motrenju žudnji i postupaka pape Inocenta VIII., pohlepnih napuljskih kraljeva, ambiciozne Venecije i manjih tirana.³² Lorenzo je, kao i njegov djed Cosimo, vodio politiku mira. Pokušavao je balansirati moć između sjevernotalijanskih država i držeci podalje velike sile poput Francuske i Svetog Rimskog Carstva. Sklopio je savez međusobne obrane sa Ferrantom iz Napulja i Galeazzom Sforzom iz Milana. Priključivši se savezu, papa Inocent VIII., sa sobom je povukao i ostale manjinske države. Venecija nije tome prisustvovala, ali bila je primorana održati prijateljsko ponašanje zbog straha od saveznika. Uložio je sav svoj trud kako bi zaštitio slabije države od jačih, pomirio međudržavne interese i ugušio svaki mogući spor. Postavio se kao posrednička vladarska osoba koja je rastjerala sve moguće tamne oblake.³³

³⁰ Isto, str. 114-115.

³¹ Isto, str. 116.

³² PREVITE-ORTON, Charles William, *The Medici*, str. 85-88. <http://www.jstor.org/stable/24402429>

³³ DURANT, Will, *The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D.*, str. 116-117.

4.5. Kraj Lorenzova života

Prije svoje smrti osigurao je svojoj djeci brakove kako bi očuvali i povećali moć Firence. Najstarijeg sina Piera povezao je s obitelji Orsini iz Rima, a najmlađeg Giuliana koji je od francuskog kralja Franje I. dobio titulu vojvode od Nemoursa, oženio za Filibertu, kćer Filipa II., vojvodu Savojskog. Giovanni se usmjerio prema crkvi te ga je, na nagovor Lorenza, Inocent VIII. učinio kardinalom sa samo četrnaest godina. Godine 1513. postat će papa Lav X. Ruke svojih kćeriju također je dao članovima prestižnih obitelji. Lucrezia se udala za Jacopa Salviatija, Maria Madalena za izvanbračnog sina Inocenta VIII., Franceschettu Cybou, a Contessina Antonia za Piera Ridolfija.³⁴

Bolovao je od artritisa i gihta, imao je želučanih problema koji su mu nanosili iscrpljujuću bol. Iako se liječio mnogim lijekovima, ništa mu nije moglo bolje pomoći do kratkotrajnog ublažavanja boli toplim mineralnim kupkama. Uz njegovu tjelesnu bol, patio je i za gubitkom svoje žene Clarice. Iako joj je bio nevjeran, njezina smrt 1488. godine i nemogućnost da je isprati na posljednji počinak duboko ga je povrijedila. Polako se povlačio iz aktivnog sudjelovanja u vladi, svoje javne i privatne poslove je prenio na sina Piera, a sam se odmakao od gradske strke i potražio mir na selu i u razgovoru sa svojim prijateljima. U svoju vilu u Careggiu preselio se 21. ožujka 1492. godine gdje je pozvao sve vrsne liječnike koji su mu pomagali u sve jačim bolovima u truhu. Osjećajući sve bliži kraj, posljednji put se ispovjedio kod fratara Girolama Savonarole i dočekao smrt 9. travnja 1492. u svojoj četrdeset trećoj godini. Njegova smrt ovila je cijelu Firencu u crno. Građani su ga oplakivali, a ni protivnicima nije bilo svejedno jer su razmišljali kako će održati mir u Firenci, ali i na cijelom talijanskom području. Mir nisu uspjeli održati. Odlaskom Lorenza, otišlo je razdoblje sigurnosti. Obitelj Medici će biti protjerana a vlast nad Firencem će preuzeti Girolamo Savonarola.³⁵

5. LORENZO DE' MEDICI KAO MECENA UMJETNOSTI

Odrastavši među humanističkim učiteljima i živeći u vremenu raskošne umjetnosti, Lorenzo je nastavio stopama svojih obiteljskih prethodnika. Dijelio je ljubav i zaštitničku narav prema kulturi i umjetnosti. Otišao je korak dalje i sam se okušao u pisanju gdje su se

³⁴ Isto, str. 141.

³⁵ Isto, str. 140-142.

njegovi sastavi natjecali s najboljima svog vremena. Pisao je firentinskom verzijom talijanskog jezika kojeg je Dante zagovarao. Poezija mu je bila jedna od najvećih strasti, no osim ljubavnih pjesmama, pisao je i o seoskim prizorima koji su mu smirivali um, o šumama i potocima, drveću i cvijeću, stadima i pastirima na selu. Ponekad je napisao šaljive radove koji su jednostavni jezik seljaštva podigli u oštre stihove; ponekad je skladao vjerske predstave za njegovu djecu i neke himne koje tu i tamo uhvate notu iskrene pobožnosti. Okušao se i u pisanju karnevalskih pjesmama napisane da pjevaju o užiticima i neljubaznosti djevojačke razboritosti.³⁶

Autor je djela „Ljubavne šume“, kojeg krase naturalizam. Pisao je poeme poput „Ambra“, „Corinto“, „Venera i Mars“, „Nencia“. „Ambra“, nadahnuta Ovidijem i Boccacciom, ističe se svojom ljepotom i jasnoćom prikaza. No, kao remek djelo izdvaja se „Nencia“ u kojoj Lorenzo napušta mitologiju i idilične ljubavi, te opisuje surov i realističan život seljaka Vallera koji otkriva svoju ljubav prema Nenciji. U djelima „Pjesme“ i „Karnevalski trijumfi“ očituje se bezbrižna veselost gdje je glavni motiv ljubav iz zabave.³⁷ Djelo „Trijumf Bakha i Arijadne“ mitološkog je sadržaja u kojem se opisuje parada kočija Bakha, boga vina i užitka. Popraćena je razmišljanjima o životu, zadovoljstvima i užiticima. Zbog takvih pjesmama Lorenzo je trpio optužbe da kvare mladež.³⁸

Smatrao se ključnom pojavom renesanse i bio je najbliži njezinom idealu univerzalnog čovjeka vjerojatno zato što je i sam bio pisac. Naručivao je djela od najvećih kipara i slikara svoga vremena: Verrocchija, Gihrlandaija, Botticellija, Pollaiuolija i Sangalla. Također je svojim utjecajem preporučivao firentinske umjetnike diljem Apeninskog poluotoka što im je pridonijelo slavi i bogatstvu a sam je tako posredno utjecao na razvoj renesanse.³⁹

5.1. Neronov pečat

Kao pravi promicatelj i zaštitnik umjetnosti, Lorenzo je imao veliku zbirku blaga i umjetnina, u kojoj se krio rimski dragulj Apolona, Olimpa i Marsije na kojem je ugravirano Neronovo ime i titule i napravljena je ručka u obliku zmaja kako bi se mogao koristiti kao pečat. Marsija i Apolon dobili su neoplatonistički smisao u Firenci, koji je sam Lorenzo

³⁶ Isto, str. 118-119.

³⁷ DE SANCTIS, Francesco, Povijest talijanske književnosti, Zagreb, 1955., str. 280-283.

³⁸ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 117-118.

³⁹ JOHNSON, Paul, Renesansa: kratka povijest, Zagreb, 2008., str. 48.

poticao te je zbog toga razumljiva važnost dolaska u posjed takvog dragulja. Apolon, božanstvo intelektualnog svijeta pobjeđuje Marsiju, satiru koja simbolizira osjetilni aspekt čovjeka. Prvi poznati vlasnik pečata bio je akvilejski patrijarh Ludovico Trevisan koji je jedno vrijeme obnašao dužnost nadbiskupa u Firenci, a nakon njega pečat dolazi u ruke pape Pavla II. poznatog kolekcionara antičkih umjetnina. Pretpostavljalo se da je Lorenzo dragulj stekao 1471. godine u Rimu kada je išao čestitati novoizabranom papi Sikstu IV. Pisao je kako je sa sobom donio mnoge dragulje i medalje, no među njima se ne spominje Neronov pečat. Iz listopada 1487. potječu zapisi koji vezuju Lorenza sa pečatom i gdje je očito da ga je stekao iz Venecije, a ne iz Rima kako se prvotno mislilo. Pečat je potjecao iz kolekcije Domenica di Piera, bogatog venecijanskog trgovca draguljima i starinama koji je nakon smrti pape Pavla II. nabavio mnoge njegove predmete, među njima i Neronov pečat. Lorenzov tajnik Niccolo Michelozzija dopisivao se sa firentinskim veleposlanikom u Veneciji, Paolantonijem Soderinijem, o stanju dragulja. Soderini mu je dogovorio da će dotični pečat zajedno sa još dva zatražena dragulja poslati prema Firenci ako on plati zatraženi iznos. Lorenzo je platio potrebiti iznos koji nije poznat kao što nije poznat način na koji je novac poslan do Venecije. U posjedu Lorenza, pečat je postao nadahnuće za mnoge umjetnike te je imao više replika nego bilo koji drugi antički unikat u renesansi.⁴⁰

5.2. Lorenzove veličanstvene posude

Uz Neronov pečat, među važnim objektima povezanim sa Lorenzovom zbirkom pronađeno je preko šezdeset posuda od tvrdog kamena isklesanih u ahatu, jaspisu i kamenom kristalu. Mnoge posude datiraju iz 3. stoljeća prije Krista pa sve do talijanske renesanse. Zbirku prikupljanja posuda započeo je njegov otac Piero, no Lorenzo ju je uvelike proširio i urezao na starorimski način svoje inicijale LAV R MED što pridaje njihovoj važnosti i popularnosti. Inicijali su stajali na vidljivom mjestu uglavnom po sredini predmeta, a slovo R odvojeno od ostatka dvjema točkama smatra se da označava riječ „rex“. Ako bi se to pokazalo ispravnim, puni naziv bi glasio „Lorenzo Rex Medicorum“, Lorenzo, kralj Medicija. Radilo se o velikim vazama i posudama koji su bili usko povezani sa ceremonijalnim životom dvora i koje su bile prezentirane u ateljeu palače Medici važnim posjetiteljima Firence da pokazuju bogatstvo i moć njihovog vlasnika jer posude od tvrdog kamena su bile jedno od najejenjenijih posjeda i statusnih simbola u renesansi. Danas ih se

⁴⁰ BULLARD, Melissa Meriam, RUBINSTEIN, Nicolai, Lorenzo de' Medici's Acquisition of the Sigillo di Nerone, 1999., str. 283-286. <https://www.jstor.org/stable/751390>

većina čuva u Firenci, u Riznici velikih knezova u palači Pitti i u riznici bazilike San Lorenzo.⁴¹

5.3. Vila Medici u Poggio a Caiano

Uz ljubav prema sakupljanju umjetnina i rijetkih artefakata, Lorenzo je izgradio želju za stvaranjem svoje vile. Imanje Poggio a Caiano bilo je u vlasništvu Giovannija Rucellaija kada je 16. lipnja 1474. Lorenzo kupio dio posjeda uključujući staru zgradu koja se nalazila na vrhu brda gledajući na rijeku Ombrone. Iako Giovanni isprva nije imao namjere prodavati imanje, zbog teške financijske situacije koja se zbilila propadanjem njegove tvrtke, bio je primoran na takav potez. Ne začuđuje što je Lorenzo bacio pogled na njegov komad zemlje jer imao je sve predispozicije za stvaranje buduće vile. Nakon što je razgledao mnoge modele majstora, za izgradnju buduće vile zadužio je arhitekta Giuliana da Sangalla, no sam Lorenzo je iznio svoje arhitektonsko znanje i osmislio agrarni prostor u kojem je teritorij uređen. Ona je trebala postati najsavršeniji primjer humanističke vile. Sangalloov projekt za vilu sadržavao je i nekoliko rimskih elemenata poput pročelja u drevnom hramu i jonskih stupova, što dokazuje želju za oživljavanjem antičke kulture i umjetnosti. Izgradnja je započeta 80-tih godina 15. stoljeća, no za života Lorenza neće biti dovršena. Radovi će biti završeni na inicijativu Lorenzovog sina Giovannija koji je postao papa Leo X. Vila u Poggio a Caiano će dobiti naziv po nimfi Ambri, protagonistici Lorenzovih pjesama, a sama vila bila je odraz političke moći i snage obitelji Medici u Toskani.⁴²

5.4. Lorenzov vrt skulptura u San Marcu

Jedan od najimpresivnijih primjera Lorenzove strasti prema umjetnosti i utjecaja kao mecena je vrt prepun skulptura pokraj samostana San Marco. Nažalost, danas vrt više ne postoji, no njegova važnost i ljepota ostala su opisana u djelima Ascania Condivia i Giorgija Vasarija. Vasari iznosi kako je vrt izričito cjelovito djelo Lorenza koji je u njemu čuvao veliku zbirku antičkih skulptura, slika, crteža i modela. Navodi kako je vrt bio dom mnogim radovima velikih majstora poput Donatella, Brunelleschija, Masaccia, fra Angelica, fra Filipa Lippija i drugih, čiji je čuvar bio poznati kipar Bertoldo di Giovanni. Osim što je čuvao

⁴¹ HELFENSTEIN, Eva, Lorenzo de' Medici's Magnificent Cups: Precious Vessels as Status Symbols in Fifteenth Century Europe, 2013., str. 415-431. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/674434>

⁴² KENT, Francis William, Lorenzo de' Medici's Acquisition of Poggio a Caiano in 1474 and an Early Reference to His Architectural Expertise, 1979., str. 250-257. <https://www.jstor.org/stable/751099>

umjetnine, Lorenzo ga je zadužio da vodi umjetničku školu za mlade kipare, koja je bila osnovana u vrtu zbog Lorenzova razmišljanja da kiparstvo nazaduje za slikarstvom u Firenci. Condivi je, za razliku od njega, zapisao kako je vrt bio u tradicionalnom vlasništvu obitelji Medici što je više bilo na pragu istine. Ostavio je i zapis kako je mladi Michelangelo kada je ugledao vrt toliko ostao zadivljen ljepotom kipova da se više nije vratio u svoju prvotnu Ghirlandaiovu radionicu, već su mu je Lorenzov vrt postao škola.⁴³

Povjesničari dvadesetog stoljeća su bili izrazito skeptični prema Vasarijevim tvrdnjama o prirodi i ulozi Lorenzovog vrta. Jedan od važnijih pokušaja lociranja vrta skulptura napravio je Karl Frey 1907. godine. Mnogi kasniji znanstvenici su ovisili o Freyjevim zaključcima do kojih je došao proučavajući dokumente, nažalost, pogrešnog vrta. Njegovo istraživanje temeljilo se na poreznoj prijavi iz 1480. u kojoj je Lorenzo proglasio svoju ženu Clarice vlasnicom vrta nasuprot vrta San Marco. Smatrao je da bi Clarice trebala tu obitavati u slučaju smrti Lorenza. Međutim to se nije dogodilo, Clarice je umrla 1488. godine, što je ostavilo Lorenzu slobodu da pretvori vrt u svoju antičku zbirku i školu za umjetnike. Prema Freyu 1488. godina se navodi kao godina formiranja vrta.⁴⁴

Borgo i Sievers su u svom istraživanju sugerirali na mogućnost da povijest vrta počinje sa Cosimon, jer su došli u doticaj sa dokumentom Cosimove kupnje polja 1455. godine koji ukazuje na to da su Medici imali zemljište oko samostana San Marca i prije Lorenza. Smatrali su da je zemljište proširio i načinio zbirku skulptura Lorenzo kupnjom obližnjeg vrta 1480. godine.⁴⁵

Istraživanje Caroline Elam se bazira na proučavanje dokumenta i slika iz 1470-tih godina. Iz tih godina datira malen pogled na vrt koji se prikazuje na planu Firenze Pietra del Massaia. U djelu Povijest Firenze, Poggia Bracciolinija, također se vidi plan grada sa vrtom. Proučavajući zapise omogućili su joj lociranje vrta točno na uglu Piazzae San Marco i Via degli Arazzieri. Njezin zaključak je da je vrt kupljen i postao poznatim obilježjem obitelji između 1472. i 1475. godine. U pismu iz 1480. godine opisan je posjet Giovannija D'Aragona, zvanog kradinal iz Aragone, vrtu skulptura što ukazuje kako je vrt već tada bio nadaleko poznat i posjećivan.⁴⁶

Kada je utvrđeno da je vrt postojao još 1475. godine nema sumnje u to da je Leonardo da Vinci tamo proveo svoje mlade dvadesete godine. Lorenzova podrška možda je utjecala na

⁴³ BORGIO, Ludovico, SIEVERS, Ann H., *The Medici Gardens at San Marco*, 1989., str. 237-238. <http://www.jstor.org/stable/27653259>

⁴⁴ ELAM, Caroline, *Lorenzo de' Medici's Sculpture Garden*, 1992., str. 42. <http://www.jstor.org/stable/27653323>

⁴⁵ BORGIO, Ludovico, SIEVERS, Ann H., *The Medici Gardens at San Marco*, str. 238. <http://www.jstor.org/stable/27653259>

⁴⁶ ELAM, Caroline, *Lorenzo de' Medici's Sculpture Garden*, str. 45-47. <http://www.jstor.org/stable/27653323>

to da mladi umjetnik 1478. godine dobije važnu narudžbu za oltarnu sliku u firentinskoj gradskoj vijećnici, Palazzo della Signoria, koju nažalost nikada nije napravio. Lorenzo je njegovao i ohrabrivao umjetnike na prilično nepoznat način u Firenci u petnaestom stoljeću., nema ranijeg primjera da su umjetnici dolazili u kućanstvo firentinskog patricija i naučavali se. Firenca je tako tijekom petnaestog stoljeća bila zeleni grad. Većina kuća je imala vrtove i mnogo zemlje koja je bila obrađivana u obliku voćnjaka i tržničkih vrtova. Mnoge institucije, poput samostana i bolnica, imale su opsežne vrtove. Krajem 15. i početkom 16. stoljeća postojao je zamjetan trend stvaranja privatnih vrtova u vanjskim dijelovima grada, a vrt Medica u San Marcu morao je biti inspiracija i primjer mnogima.⁴⁷

Nakon bijega Lorenzova sina Piera i njegove braće, obiteljska imovina je oduzeta i povjerenici obiteljske imovine imenovani su da upravljaju i rasprodaju obiteljske posjede. Vrt skulptura službeno je oduzet i prodan u studenom 1495. inozemnom kupcu i obiteljskom prijatelju - Giovanniju Bentivogliu, vladaru Bologne. U kolovozu 1513., godinu dana nakon povratka Medica u Firencu, vrt je ponovno otkupljen i stavljen pod okrilje svoje prvotne obitelji.⁴⁸

5.5. Žirafa kao poklon Lorenzu

Iako nije izričit primjer Lorenzove uloge kao mecene, poklon egipatskog sultana pokazuje važnost koju je Lorenzo imao u vanjskoj politici Firence i dočarava ugođaj firentinskih ulica po dolasku tako egzotične životinje kao što je to bila žirafa. U dnevniku firentinskog pisca Luce Landuccija nalazi se opis životinja koje su stigle u Firencu 11. studenog 1487. kao poklon Lorenzu od egipatskog mamelučkog sultana Al-Ashrafa Kait-Beya koji se nadao da će uspostaviti dobre diplomatske odnose sa Firentincima i da će natjerati da interveniraju u sukobu kojeg su vodili sa Osmanlijama. Iako je tu bilo podosta životinja poput lava, koze, egzotične ovce i drugih, sva pozornost i zanimanje usmjereno je prema žirafi. Još jedan pisac, Bartolomeo Masi opisao je životinje kao najčudesnije i najljepše koje su ikada viđene u ovom dijelu svijeta. Žirafa je predstavljala posebno priznanje Lorenzu i ona kao poklon je trebala impresionirati firentinsko stanovništvo, što je zasigurno i učinila. Apeninski poluotok nije vidio takve životinje od vremena Cezara i njegovog povratka iz Afrike u čiju je svrhu trijumfirao ulicama Rima sa žirafom ukazujući na veličinu svojih uspjeha. Žirafa je pružala simbol moći i snage svima onima koji su sumnjali u njegov

⁴⁷ Isto, str. 58-65.

⁴⁸ Isto, str. 52.

autoritet. Upravo je takva poruka trebala i Lorenzu koji je nakon pobuna u Volterri, Pazzijeve urote, loših odnosa sa papinstvom i napuljskim kraljem trebao je pokazati svoju snagu. Sam Lorenzo je bio načitan o Cezarovom trijumfu iz Plinijevog dijela „Prirodoslovlje“ i bio je svjestan čudnovate povijesne paralele., i Lorenzo i Cezar imali su unutarnjih neprijatelja i obojica su bili predmet atentata.⁴⁹

Životinja je izazvala veliku senzaciju. Okupljeno mnoštvo bilo je zapanjeno, oduševljeno i uzbuđeno. Žirafa je ostala u gradu nekoliko godina, Lorenzo joj je sagradio staje s grijanjem kako bi je zaštitio od vlažnih firentinskih zima. No žirafa je uginula pokušavajući izvući glavu iz drvenih pregrada staje. Što se tiče sultana, poklon mu je doista bio uspješan jer nedugo zatim Lorenzo se zauzeo za njega protiv Osmanlija.⁵⁰

5.6. Dani igara, nadmetanja, turnira i karnevala

Položaj obitelji Medici na vlasti ovisio je o njihovim sposobnostima da narodu pruže kruha i igara. Zbog toga su igre, turniri, karnevali predstavljali važnu komponentu za Lorenza. Dolaskom pape Pia II. u Firencu 1459. godine, Lorenzo je odlučio oživjeti staru rimsku tradiciju vođenja borbi između neskladnih životinja. Ulice koje su vodile do Piazza della Signoria bile su blokirane za tu priliku, a nazočni su mogli vidjeti lavove puštene u improviziranu arenu, zatim vukove, bikove i korzikanske pse, divlje svinje i konje. Bila je prisutna i žirafa, ali samo u obliku goleme lutke u kojoj je bilo skriveno dvadeset mladića zaduženih za uznemiravanje lavova u nadi da će ih natjerati da krenu u napad. Usprkos njihovom trudu, spektakl je završio neuspješno. Lavovi nisu bili gladni, a gomila se rugala.⁵¹

Karneval u Firenci bio je događaj koji bi obuhvatio cijeli grad. Ulice bi oživjele turnirima, nadmetanjima i plesovima. Firentinci su običavali paradirati ulicama sa zastrašujućim maskama pjevajući satirične ili erotske pjesme. Imali su parade sa oslikanim mitološkim i povijesnim osobama i događajima. Sam Lorenzo uživao je u običaju te je pod njegovom vlašću karneval postao najpopularnija značajka firentinskoga života. Uključio je različite umjetnike da oslikavaju kola, transparente i dizajniraju kostime. Uz to je sve bilo popraćeno popularnim karnevalskim pjesmama.⁵²

⁴⁹ JOOST-GAUGIER, Christiane L., Lorenzo the Magnificent and the Giraffe as a Symbol, 1987., str. 94-96. <https://www.jstor.org/stable/1483302>

⁵⁰ RINGMAR, Erik, Audience for a Giraffe: European Expansionism and the Quest for the Exotic, 2006., str. 381-382. <http://www.jstor.org/stable/20079397>

⁵¹ Isto, str. 381.

⁵² DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 117.

6. RENESANSA I NJEZIN UTJECAJ

Doba u koje je zakoračila Zapadna civilizacija početkom 14. stoljeća naziva se renesansom. To je razdoblje kreativnosti gdje nastaju značajna umjetnička i znanstvena dostignuća. Označavala je polagano okretanje od zemljoradničkog života i usmjeravanje prema urbanom društvu gdje trgovina prednjači. Renesansa započela na Apeninskom poluotoku gdje se nalazila velika koncentracija gradova u kojima je društvo svoje potrebe zadovoljavalo trgovačkom djelatnošću i urbanom industrijom. Svi slojevi su imali udjela u trgovini, a trgovinska zanimanja zahtijevala su višu obrazovnu razinu u odnosu na agrarne djelatnosti te zbog toga imaju veliki broj javnih škola. Ženama je omogućena osnovna naobrazba jer pismenost predstavlja važnu vještinu za suprugu trgovca. Politička neovisnost talijanskih gradova pruža svojim stanovnicima aktivno uključivanje u politički život što zahtjeva dodatnu naobrazbu i vještine u politici i komunikaciji. Zahvaljujući trgovini raste moć i utjecaj srednje klase koja stječe veliko bogatstvo kojeg želi pokazati i u kojem želi uživati. Stupanj obrazovanja i pokroviteljstvo nad umjetnicima postaju važne odrednice čovjekovog statusa u društvu, pa će međusobno natjecanje bogatih građana za status u društvu značajno doprinosti razvoju umjetnosti i obrazovanja. Crkva koja je do tada bila glavni organizator svih aspekata života, pomalo gubi takvu ulogu za što je sama bila zaslužna jer stanovništvo zbog mnogih skandala i prevelikog materijalizma počinje sumnjati u njezin vrhovni autoritet.⁵³

Renesansa označuje razdoblje prekida sa srednjovjekovnim tradicijama i pogledima te rođenje novog tipa humanosti koji se razlikovao od prethodnih civilizacija. To je vrijeme stvaranja ideja poput: vjere u svjetovnu sudbinu čovjeka, naglašavana moć razuma i apsolutno pozitivna vrijednost istine.⁵⁴ Talijanska društva su bila u lovu na pronalazak novog načina vlastita života, gdje su crpili inspiraciju iz antičkoga svijeta. Stvarali su se novi ideali, bliži stvarnom životu. Vladari su se zanimali za knjige koje su veličale život i uživanje, dvorove su ispunili kipovima i slikama koje su naglašavale ljepotu ljudskog tijela i pojedinca.⁵⁵ To je razdoblje koje je obilježilo otvaranje sveučilišta, širenje znanja, učenje filozofije i prava. Obrazovani čovjek otresao se od etičkih i intelektualnih ograničenja, poput crkvenih dogmi i straha od pakla. U zadobivenoj slobodi dosegno je vrhunac kreativnosti i okrenuo se uživanju i ljepoti koju mu pruža umjetnost. Renesansa svoj korijen ima u Firenci.

⁵³ PANTIĆ, Miroslav, Humanizam i Renesansa, Cetinje, 1967., str. 14-16.

⁵⁴ GOLDSTEIN, Ivo (ur.), Povijest, Humanizam i renesansa, doba otkrića, 2008., str. 16-21.

⁵⁵ GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku, str. 470-471.

Zbog svoje industrije, proširene trgovine i snažnog bankarstva uzdignula se kao drugi najbogatiji grad, poslije Venecije, na talijanskom poluotoku. Firentinci će bogatstvom, naukom i strasti prema umjetnosti, svoj grad načiniti kulturnom prijestolnicom Italije.⁵⁶

6.1. Renesansna Firenca za vrijeme Lorenza

U Firenci, gradu trgovaca i obrtnika, umjetnost i književnost bili su visoko njegovani i narodni jezik se koristio kao književni jezik mnogo ranije nego u ostatku Italije.⁵⁷ Nositelji i publika umjetnosti su bili izrazito bogati građani, pape i vladari, dok je obični puk svoju zainteresiranost usmjeravao na pučke svečanosti i karnevale. Firenca će primiti veliki broj učenjaka, pažnja će se usmjeriti na opskrbljivanje knjižnica, privatni vlasnici zbirki ustupit će svoje blago znatiželjnicima na čitanje i prepisivanje, a započet će i sustavno naučavanje grčkog jezika i kulture.⁵⁸

Renesansni mislioci i umjetnici su se trudili u potpunosti odbaciti srednji vijek i preporoditi antiku u Europi te su tako počeli stvarati modrenog čovjeka. Najviše uspjeha je vidljivo postignuto u slikarstvu, kiparstvu i arhitekturi. Umjetnik u renesansi više nije obični obrtnik kao u srednjem vijeku, već dobiva posebno priznanje za svoja umjetnička dijela te je tako radio za onoga tko je više platio. Pokrovitelja umjetnosti u Firenci nije nedostajalo; mnogi bogataši, gradska vijeća, Crkva, a ponajviše Medici izdignuli su se kao štićenici i naručitelji umjetnina. Za vrijeme obitelji Medici, a pogotovo za vladavine Lorenza renesansa dobiva svoj vrhunac.⁵⁹

6.1.1. Arhitektura

U Firenci se umjetnički duh uzdigao na tolike dimenzije da je postao ponos sebe samoga, ponos vlastite originalnosti i privlačne moći, razlikujući se od bilo kojeg drugog talijanskog grada. U talijanskim gradovima postojala je dijaspora firentinskih umjetnika, postali su tako prestižni da bi se glede podizanja građevine moralo obratiti Firenci. Iz nje su isplivali veliki arhitekti: Giuliano da Sangallo, Benedetto da Maiano, Simone del Pollaiuolo...⁶⁰

⁵⁶ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 70-71.

⁵⁷ Isto, str. 77.

⁵⁸ GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku, str. 473-474.

⁵⁹ JOHNSON, Paul, Renesansa: kratka povijest, str. 9.-24.

⁶⁰ PROCACCI, Giuliano, Povijest Talijana, str. 75-76.

Događaj od iznimne važnosti za firentinsku, ali i cjelokupnu renesansu arhitekturu je bilo objavljivanje djela „O arhitekturi“, rimskog arhitekta Vitruvija. Djelo je, 1414. godine, pronašao firentinac Poggio Bracciolini u knjižnici Sveti Gall u Švicarskoj i od tada slijedi njegovo brojno prepisivanje. Lorenzo je potpao pod veliki utjecaj knjige i koristio je svoj status da proširi stil carskog Rima. Njegovim utjecajima i novčanim sredstvima Firenca je postala mjesto elegantnih zgrada i privatnih rezidencija. Završena je crkva San Lorenzo i opatija u Fiesolu, arhitekta Giuliana da Sangalla zadužio da je dizajnira crkvu San Gallo posvećenu irskom svecu Gallu. Navodno je Lorenzo bio oduševljen dizajnom da je Giuliana počeo nazivati Giuliano de Sangalla što će voditi u zaborav njegovo pravo prezime Giamberti. Također, već spomenuta vila Medici u Poggio a Caianu bila je njegovih ruku djelo.⁶¹

Od 1489. godine Benedetto da Maiano (1442.–1497.) je za Filipa Strozija Starijeg gradio obiteljsku palaču koja je bila utjelovljenje pravog toskanskog stila arhitekture – unutarnja raskoš i luksuz koja se krije iza masivnog rustificiranog kamena. Benedetto zbog smrti 1497. godine nije uspio završiti izgradnju. Radove je priveo kraju Simone del Pollaioli koji je palaču ukrasio po uzoru na Rim. U međuvremenu, Signoria se pozabavila poboljšanjem svoje palače Vecchio te im je okvir vrata napravio 1480.godine Benedetto.⁶²

6.1.2. Kiparstvo

Većina navedenih arhitekata su bili kipari jer kiparstvo je bilo usko povezano sa ukrasima poput zidnih reljefa, oltara, dovratnika, vijenaca koji su krasili građevine. Benedetto je tako bio zaslužan za razvijanje umjetnosti intarzije što ga je toliko proslavilo da ga je ugarski kralj Matija Korvin pozvao na svoj dvor. Slavan je bio i po svojim vrsnim skulpturama. Grobnica Filipa Strozija, mramorna propovjednica u bazilici svetog Križa, izrezbareni oltar u kapeli svete Fine samo su neki od njegovih vrsnih radova.⁶³

Poznate umjetničko nastrojene obitelji poput Della Robbia, Sangalli, Rosellini, Pollaiuoli su nastojale prenijeti umijeće građenja i tehnike kiparstva na svoje potomke. Tako je Antonio Pollaiuoli u zlatarskom studiju svog oca naučio preciznosti i delikatnosti dizajna. Svojim brončanim, srebrnim i zlatnim proizvodima postao je umjetnik Lorenza, crkve i Signorije. Sanjajući o vječnoj renesansnoj slavi, a imajući u vidu kako je neće dobiti sitnim

⁶¹ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 129.

⁶² Isto.

⁶³ Isto, str. 129-130.

predmetima, okrenuo se skulpturi i izradio dvije brončane figure Herkula, za crkvu sv. Petra u Rimu izradio je dva nadgrobna spomenika Siksta IV. i Inocenta VIII.⁶⁴

Iz firentinske škole isplovio je još jedan umjetnik, Mino da Fiesole (1429.-1484.), koji je kiparstvu bio podučen od strane svoga učitelja Desiderija da Settignana. Dosta svog života je proveo u Rimu gdje je napravio grobnice za Francesca Tornabuonija i papu Pavla II., i mramorni tabernakul za kardinala d'Estoutevilla. Vrativši se u Firencu, podario joj je izvrsne oltare za crkve Svetog Ambrozija i Svetog Križa. U Fiesoli postavio je u katedrali grob za biskupa Leonarda Salutatija, a u kapelici je oblikovao spomenik u čast grofa Huga Toskanskog, osnivača samostana. Napravio je ispojevadaonicu za katedralu Prato, a muzeji sadrže njegove biste poput Niccola Strozziya, Piera Nadutog, Diotisalvija Neronija, Marka Aurelija, Sv. Ivana Krstitelja itd.⁶⁵

Andrea del Verrocchio (1435.-1488.), bio je još jedan u nizu firentinskih kipara. Jedno vrijeme je radio s Donatellom i Antoniom Pollaiuolom gdje je skupio podosta znanja što će mu poslužiti da izgradi vlastiti stil. Izradio je bistu Lorenza te je za njega napravio brončane reljefe Aleksandra i Darija koje je Lorenzo poslao Matiji Korvinu. Angažirao ga je za izradu grobnice svog oca Piera i ujaka Giovannija u crkvi San Lorenzo. Izradio je dječaćkog Davida koji je stajao pokraj odsječene Golijatove glave, ponovno po narudžbi Lorenza. Rad se toliko svidio Signoriji da su ga postavili na stubište u gradskoj vijećnici. Također je dizajnirao za fontanu, u dvorištu vijećnice, Krilatog kerubina s dupinom. Izradio je i kip Krista i nevjernog Tome. Njegovi radovi na daleko su se pročuli da ga je i Venecija pozvala na svoj dvor da izradi konjaničku skulpturu kondotjera Bartolomea Colleonija. Rad namjerno nije dovršio saznajući kako Senat misli ostaviti skulpturu konja njemu a izradu Colleonija prepustiti Bartolomeu Vellanu iz Padove. Bijesan se vratio u Firencu, no na nagovor Senata koji mu je ponudio dvostruko veću cijenu od izvorne, vraća se u Veneciju. Završio je sa izradom konja, no zatekla ga je smrt te je umro 1488. godine. Skulpturu je dovršio Alessandro Leopardi. Godine 1496. postavljen je na Campu San Giovanni e Paolo u Veneciji gdje i danas stoji kao najbolja konjanička skulptura cijele renesanse.⁶⁶

6.1.3. Slikarstvo

Verrocchiova uspješna radionica bila je od velike važnosti za Firencu. Ona je bila mjesto ujedinjenja svih umjetnosti., u istoj radionici umjetnik je mogao dizajnirati plaču, slikati slike i izrađivati skulpture. Nisu svi studenti uspjeli, mnogi su živjeli boemski po

⁶⁴ Isto, str. 130.

⁶⁵ Isto, str. 130-131.

⁶⁶ Isto, str. 131-133.

raznoraznim stanovima, a mnogi su postajali bogataši koji su zadobivali naklon pape i vladara. Upravo je iz Verrocchiove radionice proizašao najveći genije renesanse, Leonardo da Vinci (1452.-1519.). U radionici se upoznao sa slikanjem oltarnih slika i slika na platnu, kreiranja kiparskih skulptura u mramoru i bronci.⁶⁷ Godine 1472. biva primljen u ceh firentinskih slikara, a u to vrijeme nastaje i njegova prva poznata slika doline Arna. Na slici Krštenja Kristovog Verrocchio mu je zadao zadatak da naslika pejzaž i anđela koji kleči. Od 1472. do 1475. slikao je Navještenje te portret Ginevre de' Benci kao i sliku nedovršenog Sv. Jeronima. Smatrao se Verrocchiovim pomoćnikom sve do 1476. godine, a dvije godine nakon postaje samostalnim umjetnikom. Prva narudžba mu je bila oltarna slika u kapeli firentinske gradske vijećnice koju nikada nije naslikao. Slika Poklonstvo kraljeva naručena za samostan San Donato u Scopetu ostala je nedovršena. Za njegovog vremena u Firenci njegov stil je još uvijek bio sličan Verrocchievom, ali boravkom u Milanu postupno će se odmaknuti njegovog ukočenog i tijesnog stila i pronaći svoj evokativni i atmosferski stil. U dominikanskom samostanu Santa Maria della Grazie naslikao je Posljednju večeru. Za milanskog vladara Lodovica Sforzu naslikao je Damu s lisicom. Vrhunac svog stvaralaštva će imati u Firenci početkom 16. stoljeća kada će naslikati oltranu sliku Madone u špilji za crkvu u Milanu i Mona Lisu za Francesca del Gioconda.⁶⁸

Benozzo Gozzoli (1420.-1497.) je započeo svoje slikarsko obrazovanje kao učenik fra Angelica te ga je ujedno pratio u Rim i Orvieto kao pomoćnik. Za crkvu Sv. Franje u Montefalcu izradio je dvanaest fresaka sa prizorima svećevog života. Također je i za crkvu sv. Augustina u San Gimignano naslikao 17 fresaka koji prikazuju život sv. Augustina.⁶⁹ Njegovim najvažnijim djelom smatra se Putovanje Sveta Tri Kralja naručeno od strane Piera Nadutog kako bi krasilo zidove kapele smještene u njihovoj Medici Riccardi palaču u Firenci. U tom djelu ugradio je brojne protrete pripadnika obitelji Medici, kao i njihovih saveznika, istaknutih suvremenih ličnosti i svoj autoportret.⁷⁰

Jedan od najvažnijih predstavnika renesansnog slikarstva bio je Domenico Ghirlandaio (1449.-1494.) koji se upoznao sa učenjima fra Angelica preko svog oca slikara i zlatara Baldovinettija. Svoje prve slike naslikao je za kapelu Vespucci gdje se nalazi mrtvi Krist i sveci kao i portret Ameriga Vespuccija. Za Francesca Sassettija naslikao je prizore iz

⁶⁷ Isto, str. 133.

⁶⁸ Leonardo da Vinci. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 8. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36051>

⁶⁹ Gozzoli, Benozzo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 19. 9. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22906>

⁷⁰ JOHNSON, Paul, *Renesansa: kratka povijest*, str. 152.

života svetog Franje za kapelicu u crkvi Santa Trinita. U crkvi Degli Innocenti u temperi je naslikao sveta tri kralja.⁷¹ Poznata su mu djela bila i slika pape Grgura kako navještava smrt Sv. Fini u kapelici San Gimignano, Sv. Jeronim u ćeliji, Poklonstvo mudraca, Starac s dječakom i Posljednja večera. Bio je pozvan u Rim od strane Siksta IV. te je u Sikstinskoj kapeli naslikao Krista kako poziva k sebi ribare Petra i Andriju te Uskrsnuće Isusa Krista. Za firentinskog trgovca u Rimu, Francesca Tornabuonija naslikao je, u čast njegove žene, freske u bazilici Santa Maria sopra Minerva. Povratkom u Firencu, Signoria mu je povjerila uređenje sala del Orlogia u njihovoj vijećnici. Naslikao je scene iz života Sv. Franje u kapeli Sassetti u bazilici Svetog Trojstva. Od Giovannija Tornabuonija, šefa banke Medici u Rimu, dobio je ponudu od dvanaest stotina dukata za oslikavanje kapelice u crkvi Santa Maria Novelli u Firenci. U tom zadatku pomogao mu je njegov učenik Michelangelo. Na stropu je naslikao četiri evanđelista, a zidove su krasili Sv. Franjo, Petar mučenik, Ivan Krstitelj i prizori iz života Djevice i Krista. Kada se kapela 1490. otvorila za javnost, okupili su se svi veliki dostojanstvenici, umjetnici i književnici kako bi pogledali veličanstveni uradak.⁷² Jedan od posljednjih zadataka mu je bilo oblaganje mozaikom fasade katedrale u Sieni gdje je doveden po preporuci Lorenza. Djelo je ostalo nedovršeno zbog njegove iznenadne smrti.⁷³

Sugrađanin koji je premašio razinu radova Ghirlandaija, bio je Sandro Botticelli (1445.-1510.). Isprva je radio kao pripravnik zlataru, no kao šesnaestogodišnjak prijeći će u radionicu fra Filippa Lippija. Povjerena mu je izrada slike Poklonstva mudraca za crkvu Santa Maria Novella. Trojica mudraca koji se klanjanju u stvari su Cosimo de' Medici i njegov sin Giovanni i Giuliano de' Medici.⁷⁴ Ovim djelom stječe slavu u Firenci te će svoju vlastitu radionicu otvoriti 1465. u čemu će mu pomoći provizija koju je dobio od obitelji Medici. Pod Lorenzovim i Giulianovim pokroviteljstvom naslikati će portret Giuliana i njegove odabranice Simonette Vespucci kao i portret njihove majke Lucrezie Tornabuoni. Pod utjecajem Lorenza udaljava se od religioznih motiva te se okreće poganskim temama. To se osobito vidi u djelu Rođenje Venere (1480.), naslikanog za Lorenza, gdje je nugu Veneru prikazao na ogromnoj školjci dok joj vjetar (muškarac) i lahor (žena) lagano pušu tjerajući je put obale. Žena također u rukama drži ogrtač želeći prekriti njezinu nagost. U sljedećem svom djelu za Lorenza zvanom Proljeće (tal. Primavera) Botticelli je naslikao idealizirani ambijent voćnjaka prepun lijepih djevojaka sa Venerom, bogom vjetra Zefirom i glasnikom

⁷¹ VASARI, Giorgio, Životi slavnih slikara, kipara i arhitekata, Zagreb, 2007., str. 213-215.

⁷² DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 134-136.

⁷³ VASARI, Giorgio, Životi slavnih slikara, kipara i arhitekata, str. 218.

⁷⁴ Isto, str. 225-226.

bogova Merkurom. Njihova odjeća je prepuna detalja, bogata naborima i lepršava što ukazuje kako je Botticelli bio majstor u prikazivanju haljina. Papa Siksto IV. uvidjevši kako religijske teme nemaju više primat u slikarstvu poziva Botticellija u Rim da naslika tri freske u Sikstinskoj kapeli. Botticelli je posao odradio iako više nije bio pretjerano raspoložen za religijske motive. No, to će se promijeniti smrću Lorenza i dolaskom Savonarole na firentinsko prijestolje. On će ga svojim propovijedima vratiti među religijske teme. Tako će nastati djela Vizija sv. Augustina, Oplakivanje Krista, Sveto Trojstvo, Gospa od Voća itd. Nakon 1500. ne bavi se više slikarstvom, a smrt je dočekaao 1510. u siromaštvu, primajući sitnu milostinju od Lorenzovih nasljednika koji su i sami bili u teškom financijskom stanju.⁷⁵

Među učenicima Botticellija izdignuo se sin njegova učitelja, Filippino Lippi (1457.-1504). Jedan od prvih radova su mu dodijelili karmelićani u kapeli Braccacci gdje je morao dovršiti fresku. Za Filippa Strozija ukraasio je, sa prizorima života Ivana Evanđelista i sv. Filipa, obiteljsku kapelu Strozzi u Santa Maria Novella. Njegovo najslavnije djelo, oltarna slika Ukazanja Bogorodice sv. Bernardu, napravljeno je za Piera di Francesca del Pugliesea. Godine 1489. odlazi u Rim nakon što je Lorenzo savjetovao kardinala Caraffa da Filippinu povjeri ukrašavanje kapele Santa Maria sopra Minerva. Bila je ukrašena prizorima iz života sv. Tome Akvinskog. Povratkom u Firencu naslikao je još nekoliko djela poput Ukazanja Krista Djevici, Klanjanje mudraca, Laocoonova žrtva namijenjena vili Lorenzovoj vili u Poggio a Caiano. Umro je 1505. godine od grlobolje.⁷⁶

6.1.4. Književnost

Firentinci su dijelili veliku ljubav za jezik književnost. Koristili su se latinskim i vulgarnim narječjem volgareom. Bernardino da Feltre, pripovjedač koji je došao u Firencu, naglašavao je teškoću izražavanja na toskanskom jeziku. Firentinski jezik bio je jezik Dantea, Petrarce i Boccaccia koji su uspostavili firentinski lingvistički primat te ne začuđuje što su među prvim tiskanim djelima između 1470. i 1472. godine najbrojnija bila djela trojice velikana humanističke talijanske književnosti. Djelo Leonarda Brunija, „Laudatio florentinae urbis“, pridonijelo je širenju i privlačnosti firentinske kulture.⁷⁷

Giovanni Pico della Mirandola (1463.-1494.) autor je djela „Oratio de hominis dignitate“ (1486.). Čovjek bogatog znanja i raznovrsne kulturne naobrazbe, imao je odlike aristotelizma, padovanskog averoizma i firentinskog platonizma, a svoj život je završio kao

⁷⁵ DURANT, Will, The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D., str. 136-139.

⁷⁶ Isto, str. 139-140.

⁷⁷ PROCACCI, Giuliano, Povijest Talijana, str. 76.

Savonarolin sljedbenik.⁷⁸ Među firentinskim književnicima mjesto je zauzeo i Angelo Poliziano (1454.-1494.). Služio je kao učitelj Lorenzovoj djeci te se istaknuo kao autor mnogih epigrama, elegija, pjesama i oda na latinskom i grčkom jeziku. Najpoznatiji je zbog svojih talijanskih stihova objavljenih u djelu „Rime“. U njima je oblikovao prethodne tradicije pisanja sa novim humanističkim idealima harmonije i mitizacije. Među djelima pronašla se obrada mita o „Orfeju i Euridiki“, „Priča o Orfeju“, „Stance u povodu turnira“, kao i spjev o „turnirskoj pobjedi Giuliana de' Medica“.⁷⁹ Svoje kancone je pisao u elegantnoj formi prenoseći narodne pjesme iz svih krajeva te zbog toga im fali svježine i originalnosti te se osjeća žurba i rastresenost.⁸⁰

Marsilio Ficino (1433.-1499.), filozof, znanstvenik, teolog i izvanredan renesansni mislilac, imao je velikog utjecaja na razvoj filozofije. Zahvaljujući pokroviteljstvu Cosima i Lorenza potpuno se posvetio svojim znanstvenim radovima. Sljedbenik je Platonove filozofije koju je smatrao sredstvom za učvršćenje kršćanskog vjerovanja te je tako razradio filozofski sustav koji objedinjuje kršćanstvo i platonizam.⁸¹ Poistovjećivao je znanstvenika i kršćanina, tvrdeći da samo onaj tko zna u vezi je s Bogom koji ima neograničeno znanje. Poimao je svoje društvene pozicije kao svećenički poziv, a ne kao odgovornost. Takav primjer neobveznosti je sam život Ficina koji je u jednom trenutku bio u dobrim odnosima sa obitelji Medici, u trenutku Savonaroline slave bio njegov podražavatelj, a u trenutku njegovog pada njegov kritičar. Preko njega je firentinski neoplatonizam bio vrlo ugledan i proširen.⁸² Prijevodima Platona, Plotina, Dionizija Areopagita i drugih pridonio je poznavanju i širenju grčke filozofije na Apeninskom poluotoku. Njegova vlastita filozofska djela odlikuju se jasnoćom i dosljednošću svojih osnovnih ideja koja obuhvaćaju teologiju, medicinu i astrologiju. Među najvažnijim djelima ističu se „O besmrtnosti duša u platonskoj teologiji“ i „Knjiga o kršćanskoj religiji“. Postaje glavni predstavnik Platonske akademije u Firenci koju je osnovao Cosimo de' Medici.⁸³

⁷⁸ Isto, str. 77.

⁷⁹ Poliziano, Angelo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 19. 9. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49252>

⁸⁰ DE SANCTIS, Francesco, *Povijest talijanske književnosti*, str. 284.

⁸¹ Ficino, Marsilio. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 19. 9. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19448>

⁸² PROCACCI, Giuliano, *Povijest Talijana*, str. 76-77.

⁸³ Ficino, Marsilio. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 19. 9. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19448>

6.1.5. Platonska akademija

Vrhunac Platonske akademije dolazi u vremenu vladavine Lorenza. Nastavši u razdoblju kada su svi slijedili firentinske modele umjetnosti i književnosti, ni firentinska filozofija nije mogla proći ne opažano u svijetu obrazovanih osoba. Inspirirala je velike filozofe, umjetnike, političare i pjesnike njihova vremena. Bila je mjesto susreta istomišljenika koji su dijelili ideje o novom i boljem čovjeku i svijetu. Duboki intelektualni jaz između dogmatske teologije koja je imala temelj u vjeri i aristotelovske skolastike koja je tada bila ograničena na logiku i fiziku, premostio je metafizički platonizam utemeljen na razumu. Ovaj se platonizam nije suprotstavljao kršćanskoj religiji ili aristotelovskoj znanosti toga doba, niti ih je pokušao zamijeniti već ih je nastojao nadopuniti mišljenjima koja su do tada bila zanemarena.⁸⁴

Platonska akademija u Firenci nije bila organizirana institucija poput akademija iz 16. stoljeća, već je tvorila krug oko Ficina, za zajedničkom Ficinovom doktrinom. Naziv 'akademija' usvojen kao oponašanje Platonove akademije. Krug je uključivao znanstvenike i pisce koji su imali vlastite ideje i interese, no ponekad i prilično različite poput Giovannija Mirandole i Poliziana. Što se tiče članova akademije., Ficinov glavni učenik, Francesco da Diacceto kasnije je postao njegov nasljednik i formulirao je vlastitu filozofsku doktrinu. Ostali članovi nisu puno pisali o filozofskim temama. Većina su bili pjesnici i pisci koji su nastojali ponoviti Ficinove ideje, poput Girolama Benivienija, Lorenza de' Medicija i Cristofora Landina. Glavne aktivnosti akademije su bili improvizirani razgovori s prijateljima ili posjetiteljima, organizirani domjenci i rasprave, javni tečajevi koje drži Ficino u crkvi Santa Maria degli Angeli.⁸⁵

Ficino i njegov krug dominirali su firentinskim intelektualnim životom, no nije bila ograničena samo na Firencu. Posjetima i dopisivanjem te brojnim primjercima i tiskanim izdanjima Ficinovitih spisa te su se ideje prilično brzo proširile ostatkom Europe. Ficino je imao svoje prijatelje i dopisnike u Rimu i Veneciji, u Bologni i Ferrari, u Francuskoj i Njemačkoj, u Poljskoj i Mađarskoj. Firentinski je platonizam stoga bio značajna intelektualna snaga, a njegov utjecaj nastavio je biti snažan tijekom šesnaestog stoljeća. Ficino se smatra najvećim firentinskim filozofom. Firentinski platonizam renesanse predstavlja jednu od najvažnijih i najzanimljivijih faza u povijesti platonističke tradicije.⁸⁶

⁸⁴ KRISTELLER, Paul Oskar, *The Platonic Academy of Florence*, 1961., str. 148. <https://www.jstor.org/stable/2858191>

⁸⁵ Isto, str. 150-151.

⁸⁶ Isto, str. 157-158.

7. ZAKLJUČAK

Stavši na čelo talijanske patricijske obitelji koja je od 15. stoljeća vladala Firencem i Toskanom, Lorenzo de' Medici postao je jedna od najvažniji osoba renesanse. Njegovo vladarsko djelovanje obilježeno je Pazzijevom urotom koja je ugušena i čiji su predstavnici pogubljeni., i lošim odnosima sa papinstvom i Napuljskim kraljevstvom koje će svojim diplomatskim sposobnostima izgaditi i osigurati mir Firenci. Bankarskom djelatnošću obitelji Medici utjecao je na sve veće europske dvorove te odobravanjem ili skraćivanjem zajmova utjecao na gospodarska i politička stanja. Vodio je politiku mira pokušavajući balansirati moć između sjevernotalijanskih država i držeći podalje velike sile poput Francuske i Svetog Rimskog Carstva. Uložio je trud kako bi pomirio međudržavne interese i ugušio svaki mogući spor te se tako postavio kao posrednička vladarska osoba koja je održavala mir. Pred kraj života dopustio je dominikancu Girolamu Savonaroli da propovijeda u crkvi San Marco što će se pokazati lošim za njegovu obitelj jer je dominikanac počeo držati propovjedi o pokvarenosti papinstva i tiraniji obitelji Medici. Smrt Lorenza i dolazak nesposobnog sin Piera na vlast, pridonijelo je jačanju Savonarole koji zbacuje obitelj Medici sa vlasti te ih tjera iz grada.

U osobi Lorenza stopila se raskoš i uživanje, ljubav prema književnosti i umjetnosti, snažni karakter dostojan vladanja, no očitovala se i tajanstvenost renesansnog čovjeka. Sam odrastavši u krugovima najvećih mislioca i bivajući svestrano obrazovan, okušao se kao pjesnik. Zagovarao je obnovu književnosti na pučkom jeziku te je svoja djela pisao na narodnom jeziku iz tadašnje Toskane. Prvotna su mu djela slavila život, dok su ona iz kasnije dobi bila prožeta melankolijom, krhkosti i nestabilnosti ljudske prirode. U još većoj mjeri nego njegov djed Cosimo, bio je pokrovitelj umjetnosti gdje je svojim utjecajem omogućio umjetnicima da dobiju brojne narudžbe. Osnivanjem radionica i škola potaknula se naobrazba puka te je iz Firence proizašao ne malen broj velikih umjetnika renesanse. Tijekom njegove vladavine u Firenci radili su brojni renesansni umjetnici: Leonardo da Vinci, Andrea del Verrocchio, Giuliano da Sangallo, Sandro Botticelli, Domenico Ghirlandaio itd. Svojim vladarskim sposobnostima i pokroviteljstvom nad umjetnošću uveo Firencu u razdoblje njenog najvećeg prosperiteta. Europski gradovi su je nastojali dostići, no ona je ostala nenadmašna pobjednica u kulturnoj i umjetničkoj prestiži.

8. Literatura

1. BORGO, Ludovico, SIEVERS, Ann H., „The Medici Gardens at San Marco“, *Mitteilungen Des Kunsthistorischen Institutes in Florenz* 33, no. 2/3 (1989): 237-56. <http://www.jstor.org/stable/27653259>
2. BULLARD, Melissa Meriam, RUBINSTEIN, Nicolai, „Lorenzo de' Medici's Acquisition of the Sigillo di Nerone“, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 62 (1999): 283-86. <https://www.jstor.org/stable/751390>
3. BURCKHARDT, Jacob, *Kultura renesanse u Italiji*, Zagreb: Prosvjeta, 1997.
4. DE SANCTIS, Francesco, *Povijest talijanske književnosti*, Zagreb: Matica Hrvatska, 1955.
5. DURANT, Will, *The story of civilization: The Renaissance, A History of Civilization in Italy from 1304-1576 A.D.*, New York: MJF Books, 1953.
6. ELAM, Caroline, „Lorenzo de' Medici's Sculpture Garden“, *Mitteilungen Des Kunsthistorischen Institutes in Florenz* 36, no. 1/2 (1992): 41-84. <http://www.jstor.org/stable/27653323>
7. Ficino, Marsilio. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19448>
8. GOLDSTEIN, Ivo (ur.), *Povijest, Humanizam i renesansa, doba otkrića*, Europapress holding 2008., sv. 8.
9. GOLDSTEIN, Ivo, GRGIN, Borislav, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, Zagreb: Novi Liber, 2006.
10. Gozzoli, Benozzo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22906>
11. GRUBIŠA, Damir, „Politički poredak renesanse Firence: između demokracije i oligarhije“, *Politička misao: časopis za politologiju*, Vol. 47 No. 1, 2010. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=87404
12. HELFENSTEIN, Eva, „Lorenzo de' Medici's Magnificent Cups: Precious Vessels as Status Symbols in Fifteenth Century Europe“, *I Tatti Studies in the Italian Renaissance* 16, no. 1/2 (2013): 415-44. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/674434>
13. JOHNSON, Paul, *Renesansa: kratka povijest*, Zagreb: Alfa, 2008.
14. JOOST-GAUGIER, Christiane L., „Lorenzo the Magnificent and the Giraffe as a Symbol“, *Artibus Et Historiae* 8, no. 16 (1987): 91-99. <https://www.jstor.org/stable/1483302>

15. KENT, Francis William, „Lorenzo de' Medici's Acquisition of Poggio a Caiano in 1474 and an Early Reference to His Architectural Expertise“, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 42 (1979): 250-57. <https://www.jstor.org/stable/751099>
16. KRISTELLER, Paul Oskar, „The Platonic Academy of Florence.“ *Renaissance News* 14, no. 3 (1961): 147–59. <https://www.jstor.org/stable/2858191>
17. Leonardo da Vinci. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36051>
18. PANTIĆ, Miroslav, *Humanizam i renesansa*, Cetinje: Obod, 1967.
19. Poliziano, Angelo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49252>
20. PREVITE-ORTON, Charles William, „THE MEDICI“, *History, NEW SERIES*, 32, no. 116 (1947): 71-88. <http://www.jstor.org/stable/24402429>
21. PROCACCI, Giuliano, *Povijest Talijana*, Zagreb: Barbat, 1996.
22. RINGMAR, Erik, „Audience for a Giraffe: European Expansionism and the Quest for the Exotic“, *Journal of World History* 17, no. 4 (2006): 375-97. <http://www.jstor.org/stable/20079397>
23. ŠAGI, Bruno, „Pučki ustanci 14. stoljeća – uzroci i posljedice“, 2020. *Essehist : časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti*, Vol. 11 No. 11, 2020. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=375011
24. VASARI, Giorgio, *Životi slavnih slikara, kipara, arhitekata*, Zagreb: Cid-Nova, 2007.

Sažetak

Razdoblje renesanse u 15. stoljeću u Firenci obilježila je vladavina Lorenza, pripadnika poznate bankarske i trgovačke obitelji Medici. Zahvaljujući svojem djedu Cosimu, dočekalo ga je već osigurano prijestolje i pozamašno bogata blagajna grada. Okružen humanistima i renesansnim genijima stekao je potrebno znanje i vještine za obnašanje vladarske dužnosti. Uz naučeno znanje, po prirodi je bio vrlo inteligentan i oštrouman te će sposobno voditi političku, ali i gospodarsku sliku Firence. Krize u vladavini poput pobuna građana Volterre, Pazzijeve urote, nesuglasica sa papinstvom i Napuljskim kraljevstvom razriješit će svojim diplomatskim vještinama. Politika u Firenci je bila prepuštena Signoriji i Vijeću od sedamdeset gdje je njegova obitelj imala većinu. Suprotstavljanje vlastima je bilo vrlo teško jer je Lorenzo imao svoje doušnike, kao i dovoljno novca da zbrine visoke protivnike. Mjesta za zločine, pljačke i ubojstva nije bilo mnogo među dobro uspostavljenom redu i sigurnosti.

Uz političku i gospodarsku angažiranosti, veliki dio svoga vremena posvetio je kulturi što će mu osigurati nadimak Veličanstveni. Nastavio je obiteljsku tradiciju pokroviteljstva umjetnosti. Njegovo vrijeme označava zlatno doba za nadarene pojedince jer je on svojim utjecajem širio i podupirao sve vrste umjetnosti. Književnost, arhitektura, kiparstvo i slikarstvo uzdižu se na do tada neviđenu razinu. Firenca će se nazivati kolijevkom renesanse. Uživala je u položaju gigantske umjetničke radionice koja je postala mjerilom i uzorom za sve ostale gradove talijanskog poluotoka.

Ključne riječi: Lorenzo de' Medici, Republika Firenca, renesansa, pokrovitelj umjetnosti i kulture.

LORENZO DE' MEDICI AND FLORENCE AT HIS TIME

Abstract

The Renaissance period in Florence in the 15th century was marked by the reign of Lorenzo, a member of the famous banking and trading family Medici. Thanks to his grandfather Cosimo, he was greeted by an already secured throne and a vastly rich treasury of the city. Surrounded by humanists and Renaissance geniuses, he acquired the necessary knowledge and skills to perform the duties of a ruler. With the learned knowledge and with his intelligent nature, he will be able to lead the political, but also the economic image of Florence. Crises in rule such as the revolts of the citizens of Volterra, Pazzi's conspiracy, disagreements with the papacy and the Kingdom of Naples will be resolved by his diplomatic skills. Politics in Florence was left to the Signoria and the Council of the Seventy where his family had a majority. Opposing the authorities was very difficult because Lorenzo had his informants as well as enough money to take care of high opponents. There were not many places for crimes, robberies and murders among the well-established order and security.

In addition to political and economic engagement, he devoted much of his time to culture which would contribute to his nickname Magnificent. He continued the family tradition of patronizing the arts. His time marks a golden age for gifted individuals because he spread and supported all kinds of art through his influence. Literature, architecture, sculpture and painting have risen to unprecedented levels. Florence will be called the cradle of the Renaissance. She enjoyed the position of a giant art workshop that became a benchmark and role model for all other cities on the Italian peninsula.

Keywords: Lorenzo de' Medici, Republic of Florence, renaissance, patron of arts and culture

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Matea Kacunić, kao pristupnik pristupnica za stjecanje zvanja prvostupnice povijesti i filozofije, izjavljujem da je ovaj završni diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 24.9.2021.

Potpis Matea Kacunić

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: *Matea Kadunić*

Naslov rada: *Lorenzo de' Medici i Firenca za njegova vremena*

Znanstveno područje: *Humanističke znanosti*

Znanstveno polje: *Povijest*

Vrsta rada: *Završni rad*

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): *prof. dr. sc. Josip Vrudečić*

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime):

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): *doc. dr. sc. Tonjca Anđić*
doc. dr. sc. Nilsa Varezić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomsnoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uredenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) u otvorenom pristupu
- b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a
- c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: *Split, 24.9.2021.*

Potpis studenta/studentice: *M Kadunić*